

Fylkesmannen i Vest-Agder

Embetsledelsen

Saksbehandler: Tor Punsvik, tlf. 38 17 66 77

Deres ref.: 24.02.2005

Vår ref.: 2005/1221

Vår dato: 03.05.2005

Arkivnr: 434.0

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Uttalelse til forslag til ny forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein.

Fylkesmannen har vurdert forslag til nye erstatningsregler for skader på husdyr og tamrein voldt av de fire store rovpattedyrene og kongeørn. Fylkesmannen slutter seg til hovedprinsippene som er gjort førende i departementets forskriftsutkast, men ser det nødvendig å standardisere praktiseringen av utbetaling av risikoerstatning i definerte "rovviltområder", og erstatningsutbetaling for udokumenterte skader utenfor disse. Fylkesmannen etterlyser en nærmere begrunnelse for å kreve mulighet for produksjonstilskudd til husdyrhold for å kreve erstatning, og krav om spesielle bruksfunksjoner knyttet til hundehold for å utløse det samme.

Det vises til departementets høringsbrev av 24. februar i år, med forskriftsutkast og vedlagte eksempler på forhåndsutbetalt risikoerstatning.

Forskriftsutkastet er behandlet av Fylkesmannens miljøvernnavdeling, i samarbeid med Fylkesmannens landbruksavdeling.

Erfaring med utbetaling av rovvilterstatning i Vest-Agder

Fylkesmennene har hatt ansvar for å behandle søknader om erstatning for skader voldt av freda rovvilt på bufe og tamrein siden 1992, og i Vest-Agder har vi i denne perioden blant annet gjort følgende erfaringer:

- I størrelsesorden 4 tusen sau og lam forsvinner årlig på utmarksbeite i Vest-Agder, men kun en svært beskjeden del av disse dyra blir funnet, og for langt færre igjen blir det konstatert dødsårsak. Dette skyldes flere forhold, men svært uoversiktlige beiteområder og rask omsetning av døde dyr anses å være hovedforklaringen. I snitt har i størrelsesorden 10 undersøkte kadaver årlig kunne tilbakeføres til freda rovviltarter.
- Flerårige og omfattende forsøk med bruk av dødspeilesendere i landsdelen gir grunnlag for å anta at sentrale beiteområder i skogbeltet årlig har store tap av bufe grunnet sjukdom og ulykker i terrenget, mens tap forårsaket av rovvilt antageligvis har vært svært begrensa.
- Fylket har en tett kongeørnbestand, med i størrelsesorden 30 – 35 hekkende par. Årlig blir en håndfull tilfeller med dokumenterte kongeørnskader på bufe påvist. Gaupebestanden er i dag langt mindre enn tidlig på nittitallet, men enkeltområder opplever årvist betydelig tap av bufe voldt av gaupe.

- Landsdelen opplever regelmessig besøk av streifende ulv, som gjerne beveger seg over større områder og gjør det vanskelig å danne seg bilde av skadeomfang. Det er grunnlag for å tro at denne utfordringen vil øke i årene framover.
- Jerv og bjørn er bare unntaksvis påvist som skadegjørere på bufe i fylket.
- I størrelsesorden 70 – 120 søknader om rovvilterstatning mottas årlig, og de årlige utbetalinger av erstatning i perioden har svingt fra i størrelsesorden kr. 50 tusen til kr. 1,8 millioner de siste 10 år – med et gjennomsnitt på kr. 500 tusen årlig.
- Langt de fleste tapte dyr som erstattes er ikke funnet og undersøkt, men har blitt sluppet på beite i nærområdet til kadaverfunn som er dokumenterte og/eller antatt tatt av de aktuelle rovviltartene.

På denne bakgrunn har Fylkesmannen lenge savnet en erstatningsordning som ikke blir opplevd som tilfeldig, urettferdig, og som vil stimulere til bedre tilsyn på utmarksbeite. Fylkesmannen er særlig opptatt av at det etableres ordninger som kombinert med forebyggende tiltak, kan bidra til å redusere de store tapene på utmarksbeite.

Fylkesmannens vurdering av forslaget til ny erstatningsordning.

Forskriftforslaget berører mange elementer, som kommenteres i tilknytning til den enkelte paragraf. Men innledningsvis drøftes noen prinsipielle og praktiske sider ved de tre hovedelementer i forslaget til den nye erstatningsordningen:

1. Forhåndutbetalt risikoerstatning

I områder med faste, og rimelig tette, bestander av rovviltarter som jerv, bjørn, ulv og muligens gaupe, vil trolig en slik risikoerstatning ha klart positive effekter. Den vil kunne bidra til å utligne noe av den tilfeldighet som i dag kan oppstå i dokumentasjonsgrad mellom besetninger og beiteområder med tilsvarende totaltap og rovviltbelastning. Noenlunde samme størrelsesorden av tap opptrer ofte fra år til år i slike områder, og et minimum av forutsigbarhet forutsettes å være til stede. Ikke minst viktig er det at brukerne her kan stimuleres til økt tilsyn og skadeforebygging for å redusere sine tap.

Våre kunnskap om kongeørn som skadegjørere på bufe er langt fra så gode som tilsvarende kunnskaper om de store rovpattedyra. I områder med faste bestander av kongeørn, som anses mer individuelle og tilfeldige i sitt skademønster overfor bufe, kan ordningen medføre vansker med praktisering. I områder som i hovedsak opplever skader voldt av streifende individer av bjørn, jerv eller ulv vil ordningen trolig ha liten anvendelse, hvilket heller ikke forskriftsforslaget legger opp til.

I høringsbrevet legges det vekt på at risikoerstatningen forutsettes nytt til skadeforebygging dersom dette er mulig. Vår erfaring er at slik skadeforebygging er svært vanskelig å iverksette, og hvis dette ”kravet” opprettholdes bør det utarbeides svært klare regler i den supplerende forskrift som er skissert.

Fylkesmannen vil med de nevnte forbehold likevel tilrå en ordning med forhåndutbetalt risikoerstatning.

2. Erstatning for dokumentert rovviltskade

Den lovfestede rett til å få erstattet bufe og tamrein som er dokumentert tatt freda rovvilt har allerede eksistert i flere år, så dette prinsippet er allerede i bruk.

Fylkesmannen har ingen merknader til dette.

3. Erstatning for udokumentert rovviltskade

Det er disse utbetalingene vi gjerne skulle håndtert annerledes enn i dag, og det vil trolig være gjennomførbart i områder der risikoerstatning praktiseres, og de aktuelle rovviltarter er etablert i faste bestander og derfor har et "forutsigbart" skadebilde. I områder som våre, med et "diffust" tapsmønster grunnet kongeørn og en liten gaupebestand, samt betydelig innslag av streifende ulv, vil trolig det aller meste av framtidige erstatninger stadig være knyttet til denne kategorien.

Prinsippene knyttet til først- og sistnevnte kategorier vil i første rekke utmeisles gjennom Fylkesmennenes skjønnsutøvelse og forvaltningspraksis. Likebehandling og rettsikkerhet må tilstrebes gjennom en mest mulig enhetlig praktisering mellom fylker og år. Det er derfor av største betydning at forskriftene gis utfyllende kommentarer som blant annet fanger oppe de problemstillinger som her reises, gjerne i form av eget rundskriv.

Fylkesmannens kommentarer til forskriftutkastets paragrafer

§ 1. Formål.

Fylkesmannen har ingen merknader

§ 2. Rett til erstatning

Fylkesmannen har ingen merknader

§ 3. Definisjoner

Til pkt. b) Fylkesmannen mener hund i sin alminnelighet bør kunne dekkes inn i begrepet husdyr, og erstatning kunne utløses så lenge hunden opptrer på lovlig vis.

Fylkesmannen foreslår utvidelser i begreper som definisjonene bør omfatte, jf.

Fylkesmannens kommentarer til §§ 11 og 21.

§ 4. Hvem har rett til erstatning

Det er ikke grunnlagt hvorfor retten til erstatning er knyttet til kravet om å kunne motta produksjonstillegg. Dersom dette skal praktiseres, bør det ligge god argumentasjon til grunn.

§ 5. Krav til dyrehold og aktsomhetsplikt

Fylkesmannen har ingen merknader

§ 6. Avgrensning i tid

Norge er et langt og vidstrakt land, med svært ulike forutsetninger for å utøve utmarks- og innmarksbeite gjennom året. På Sørvestlandet vil det eksempelvis ofte være naturlig å ha husdyr ute på beite også i deler av vinterhalvåret når klimaforhold tilsier det. Fylkesmannen foreslår at forskriften åpner for å gi erstatning for dokumentert eller udokumentert skade i tidsrommet mellom 01.11 og 01.05 i områder som har risikofaktor mindre enn 2. Det vil etter eksemplet i vedlegg 2 utelukke områder med fast forekomst av rovpattedyr, men inkludere områder med kongeørn eller tilfeldige forekomster av annet rovviltvilt.

§ 7. Merking av hund

Fylkesmannen har ingen merknader

§ 8. Rett til risikoerstatning

Som nevnt innledningsvis åpner paragrafen for en svært skjønnsmessig praksis, og slik den framstår er den ikke så enkel å forstå da klassifiseringen både skal romme bestandsforhold og tidlige skade. Fylkesmannen foreslår at praktisering av paragrafen knyttes til vedtatte vilkår og arter, og vil anbefale at bestandsforhold aleine ved fastsetting av risikosoner kun knyttes til artene jerv, ulv og bjørn.

§ 9. Beregning av risikoerstatning

I tråd med merknadene til forrige punkt tror Fylkesmannen det vil være en svært utfordrende oppgave å fastsette risikosoner for kommende sesong, men regner med at det utarbeides mer utfyllende retningslinjer. Det er også viktig at de erfaringer som høstes implementeres fortløpende i forvaltningspraksis.

§ 10. Varslingsplikt

Betyr dette at en husdyreier som ikke varsler om mulige rovviltskader, kan straffes, eller at han mister retten til erstatning? Dersom det ikke er konkrete juridiske sanksjonsmidler bør paragrafen formuleres bedre.

§ 11. Erstatning for dokumentert rovviltskade

Det hersker forvirring og tidvis frustrasjon til begrepene dokumenterte og antatte skader. Om mulig ville det vært ønskelig at disse begrepene ble gitt en mer utfyllende omtale under § 3, definisjoner. Det kan virke uklart hvordan skillet mellom §§ 11 og 12 skal praktiseres når Fylkesmannen etter en totalvurdering kan gi erstatning for tap utover dokumentasjon gitt av SNO. Det bør framgå hvordan dette eventuelt forventes praktisert.

§ 12. Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade

Fylkesmannen har ingen merknader, og anser at det er under denne paragrafen Fylkesmannen skal utøve sin skjønnsmessige vurdering av alle tap utover de dokumentert av SNO.

§ 13. Vilkår for erstatning for udokumentert rovviltskade

Fylkesmannen har ingen merknader til forskriftsteksten, men henviser til betydningen av en utfyllende fortolkning/standardisering i vedlegg/rundskriv eller lignende.

§ 14. Fastsettelse av erstatning for udokumentert rovviltskade

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 15 Forholdet til risikoerstatning etter kapittel III

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 16 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for husdyr

Fylkesmannen har ingen merknader

§ 17 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for tamrein

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 18 Utbetaling av erstatning

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 19 Krav om tilbakebetaling

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 20 Erstatning for andre husdyrarter i særlige tilfeller

Dette er en unntaksbestemmelse for dyrearter som faller utenfor definisjonen i § 3. Det bør derfor settes like store krav til dyrehold og aktsomhet som for husdyr som faller innenfor definisjonen. Denne paragrafen synes også så vidt skjønsmessig utformet at Fylkesmannen vil tilrå at Direktoratet for naturforvaltning behandler slike søknader, og dermed sikrer en mest mulig enhetlig praksis.

§ 21 Erstatning for skade forvoldt av andre rovviltarter

Hva er en fredet rovviltart? Rødrev er fredet i deler av året, oteren hele året – og i vår landsdel har jakt på den ”fredete” gaupa vært kvotefri. Kanskje en klargjøring av begrepet ”fredet rovvilt” kunne gjøres i § 3, definisjoner. Som under § 20 anbefales DN som søknadsbehandler for å sikre en lik og enhetlig praksis.

§ 22 Klageadgang

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 23 Dispensasjon

Fylkesmannen har ingen merknader.

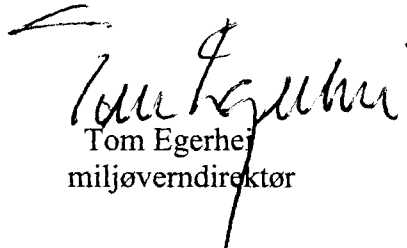
§ 24 Myndighet til å endre forskriften

Fylkesmannen har ingen merknader.

§ 25 Ikrafttreden

Fylkesmannen har ingen merknader.

Ann-Kristin Olsen

Tom Egerhej
miljøverndirektør

Kopi:

Fylkesmannens landbruksavdeling, her
Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernadv.
Fylkesmannen i Rogaland, miljøvernadv.
Kommunene i Vest-Agder (v/viltsekretær – kun per e-post)
Berørte organisasjoner i Vest-Agder (kun per e-post)
Kontaktutvalget for rovviltsaker i Vest-Agder (kun per e-post)